

Importanța documentelor slavo-romine pentru istoria limbii romine a fost în repetate rânduri subliniată de cercetători (B. P. Hasdeu, I. Bogdan, A. I. Iațimirski, Margareta Ștefănescu, S. B. Bernstein, acad. E. Petrovici, P. P. Panaitescu, D. P. Bogdan, Gh. Mihăilă ș.a.), materialul oferit de ele fiind folosit și interpretat în lucrări fundamentale asupra istoriei limbii romine de către O. Densușianu¹ și acad. Al. Rosetti², precum și în studii de mai mică întindere, dar foarte prețioase aparținând lui P. P. Panaitescu³, I. C. Chițimia⁴ și alții. S-a relevat pe bună dreptate prezența rominismelor în documentele slavo-romine. Credem deci că cercetarea de față ar fi incompletă dacă nu ar sublinia la rindu-i acei termeni de origine polonă întâlniți în documentele slavo-moldovenești care au avut în continuare un stadiu mai mult sau mai puțin îndelungat în limba romină. O serie de termeni au fost folosiți de cronicarii și scriitorii secolelor XVII — XVIII (Gr. Ureche, Dosoftei, Miron Costin, Ion Neculce, Dimitrie Cantemir), mai ales cu referire la realități polone, alții îi întâlnim mai tirziu în opere literare și istorice la scriitori ca C. Conachi, I. Budai-Deleanu, N. Bălcescu, C. Negruzzi, Vasile Alecsandri, Mihail Eminescu, B. P. Hasdeu, Mihail Sadoveanu ș.a.) sau în creații ale literaturii populare, cițiva rămânând pînă astăzi în patrimoniul limbii romine, de cele mai multe ori cu noi sensuri. Unii din aceștia au fost din nou împrumutați în altă epocă, pe altă cale (din limbile rusă, franceză ș.a.). Iată o primă listă de asemenea cuvinte, a căror istorie credem că poate fi completată cu materialul prezent în lucrarea de față: *articul, burmistru, canțiler, castelan, cramă, copie, camhă, furmancă, grivnă, groș, gvalt, imbir, jold, joimir, comornic, Leah, leșesc, loviște, mareșal, maiestate, marmaziu, matcă, pan, podvoadă, prăvălie, pospolită, șleahță, secretar, zlot*. Unele din acestea sînt înregistrate de dicționare ale limbii romine (H. Tiktin, A. de Cihac, I. Candrea, L. Săineanu, Dicț. Academiei Romine, Dicționarul limbii romine literare contemporane, Dicționarul limbii romine moderne), în care li se dă și corespondentul polon sau «slav» în general⁵.

În sfîrșit lexicul de origine polonă din documentele slavo-moldovenești (și nu numai lexicul) prezintă interes și *pentru istoria limbii polone însăși* Cîteva exemple:

Unele cuvinte ca *дале* (1456), *наближе* (1458), *ниже, иначе* (1446), *тста, пониж* (1448), *наясненше* (1456, pref. на-) ș. a. reflectă un stadiu mai vechi al limbii, cînd încă nu se dezvoltase un «j» final, spre deosebire de *келен* (1467), *ниперкен* (1462), *дален* (1462), *наясненшини* (pref. нан-, 1485), *дван* (pol. *dwa* 'doi', 1502), care prezintă acest j final, corespunzător unui stadiu mai nou⁶, după cum o confirmă data atestării lor.

¹ *Histoire de la langue roumaine*, I, Paris, 1901 (cap. «Cele mai vechi urme de limbă rominească»).

² *Limba romină în secolele al XIII-lea — al XVI-lea*, București, 1956, p. 27—48.

³ *Interpretări rominești. Studii de istorie economică și socială*, (București), 1947, precum și articolul, citat mai sus, din SCL, IX (1958), no. 2, p. 159—173.

⁴ *Cele mai vechi urme de limbă rominească*, în «Romînoslavica», I, Praga, 1948, p. 117—127; precum și articolul din «Slavia», Praga, 1950, p. 349—360, citat mai sus.

⁵ Dicționarele mai vechi, mai ales al lui Cihac, nu dau întotdeauna cea mai justă etimologie. În limitele acestei lucrări nu insistăm mai mult asupra problemei, aceasta meritînd o cercetare specială, mai aprofundată.

⁶ Cf. T. LEHR-SPLAWIŃSKI, ZENON KLEMENSIEWICZ, ST. URBAŃCZYK, *Gramatyka historyczna języka polskiego*, Warszawa, 1955, p. 143—144. Găsim totuși în documente și exemple cu j mai vechi: *дален* (1395!), precum și exemple fără j, mai noi, — *гдѣ индѣ* (1499, v. pol. *gdzie indzie*, mai tirziu *gdzie indziej* în altă parte), ceea ce